

TARTU ÜLIKOOL

Eesti ja Tšehhi venekeelse meedia võrdlev analüüs

(Сопоставительный анализ
русскоязычных СМИ в Эстонии и
Чехии)

Karina Šorohova

25.09.2020

Töö eesmärgiks oli: Uurida Eesti ja Tšehhi venekeelse meedia keelelisi omadusi, võttes arvesse nende riikide vene diasporaa tekkimise ja edasise arengu eripärasid;

Töö ülesanneteks oli: 1. Lühidalt tutvustada Eesti ja Tšehhi vene diasporaa kujunemise etappe ning hetkeolukorda;

2. Näidata Eesti ja Tšehhi venekeelse meedia kujunemislugu ja fikseerida nende tänapäevast positsiooni;

3. Läbi viia Eesti ja Tšehhi venekeelse meedia võrdlevat analüüsi nende leksikaalsete, morfoloogiliste ja süntaktsete omaduste osas.

Teema aktuaalsus

- Praegu on kättesaadavad mitmed uuringud Eestis tegutsevate venekeelsete väljaannete ja nende keeleliste omaduste kohta;
- Samas on Tšehhis vähe uuritud vene emigrantide kõnet ja nende vene keelelisi meediaomadusi;
- Eesti ja Tšehhi venekeelse meedia võrdlevat analüüsi ei ole varem üldse läbi viidud.

Hüpotees

Eesti venekeelses meedias on suure hulga tõlgitud tekstide tõttu eesti keele mõju suurem, kui tšehhi keele mõju Tšehhi venekeelses meedias.

Töö teoreetilise osa kaks põhilist järeldust:

Eesti

- Venelased kui kohalik elanikkond;
- Olukord hetkel toimiva venekeelse meediaga on ebastabiilne ja kiiresti muutuv
  - Uudisteportaal Vecherka (Вечёрка);
  - Ajaleht Estonski Ekspress (Эстонский Экспресс).

Tšehhi

- Venelased kui emigrantid;
- Olukord venekeelse meediaga on juba mitmete aastate vältel olnud püsiv ja muutumatu.

Analüüsiks valitud meediakanalid

Eestis: venekeelsed uudisteportaalid Delfi ja Postimees;

Tšehhis: venekeelsete ajalehtede Pražski Telegraf (Пражский Телеграф) ja Pražski Ekspres (Пражский Экспресс) elektroonilised versioonid.

Mis on neil ühist? – tähtsus – suurimad venekeelsed elektroonilised väljaanded;

– sihtrühm – vene diasporaa;

– eesmärk – uudiste võimalikult kiire edastamine;

Mis neid eristab? – meediakanalite analoogid riigikeeles;

– koostöö lugejaskonnaga.

Sõnavara: tõlkimata jäetud sõnad

Eesti

- Ettevõtete, kaupluste, teenuste nimed;
- Fotode selgitused;
- Mõned väljendid:
  - „*Karuldasa jänelevad loomad
Jänestisse kareldavad end
Karustavad jänelmu ja loovad
Jäneskarust kõrgemale end*“.

Tšehhi

- Ettevõtete, tänavate, automarkide nimed;
- Mõned väljendid:
  - „российский посол ответил почешски: *Proč ne?...* “ (‘Miks ka mitte?’).

Sõnavara: transkribeeritud sõnad

Üldjuhul transkribeeritakse pärisnimesid, kohanimesid, kultuuri spetsiifilisi elemente, eesti venekeelsetes väljaannetes ka tänavanimed:

Eestis: *кама* (kama);

мульгикапсад (mulgikapsad);

на улицу Хобуяама (Hobujaama tänavale);

Вабыхумузеуми теэ (Vabaõhumuuseumi tee) vrd. *улица Легерова 5* (Legerova tänav);

Tšehhis: *клаштер* (tšehhi *klášter* on 'klooster');

Ежишек (tšehhi *Ježíšek* on 'Jeesuslaps').

Sõnavara: tõlkelaenud

Tõlkelaenud: kultuuri spetsiifilised elemendid ja riigiasutused

Eestis: *Департамент шоссейных дорог* (Maanteeamet); *декларация о доходах* (tuludeklaratsioon); *семейная медицина* (peremeditsiin); *отменная погода* (sulailm); *э-услуги, э-государство* (e-teenused, e-riik).

Tšehhis: *Министерство финансов ЧР* (tšehhi *Ministerstvo financí ČR* on 'Tšehhi Vabariigi rahandusministeerium'), *Староместская площадь* (tšehhi *Staroměstské náměstí* on 'Vanalinna väljak'); *электронные дорожные марки* (tšehhi *elektronické dálniční značky* on 'elektroonilised kiirteemärgid');

Sõnavara: keeleline refleksioon ja sõnade väljakirjutamine kahes variandis korraga

Tšehhi venekeelsele meediale iseloomulikud jooned:

- keeleline refleksioon: „...а в Парке движения, как я бы перевел название *Activity park*...“ („Liikumispargis, nagu ma tõlgiksin nime *Activity park*“);
- sõnade väljakirjutamine kahes variandis korraga ehk venekeelses transkriptsioonis või tõlkes ja tšehhi keeles: *Вышеградский железнодорожный вокзал - nádraží Vyšehrad* (tšehhi *nádraží Vyšehrad* on ‘Vyšehradi raudteejaam’).

Sõnavara

Eestis: - Kõnekeelsed väljendid: „ну-ну“; „Классное место“ (‘mjah’; ‘lahe koht’);
- Transformeeritud fraseologismid: „С трепетом или чужим уставом?“;
- Deminutiivid: „деревянный домик“ (‘ruumajakene’);
- Kõnekujundid: „...перекрыли главную дорожную артерию города – Лаагна-теэ“; „Бесстрашные жители Тарту“; „Удачи в сдаче дачи!“ („blokeeriti linna arteri peatee – Laagna tee“; „Kartmatud tartlased“; „Edu suveresidentsi loovutamisel!“).

Tšehhis: - väljaannetes on tavaliselt kasutusel neutraalne sõnavara;

- ekspresiiivsust leidub ainult uudiste pealkirjades: „Аривидерчи, синьор Страмаччони!“ („Arividerci, senjoor Stramaccioni!“).

Morfoloogia

Eesti

- Mitmuse esimese ja teise pöörde verbivormid ning asesõnad *meie* ja *teie*:
  - „...самолет, который пробыл в нашем воздушном пространстве меньше минуты... “ (,...lennuk, mis on olnud meie õhuruumis...“);
  - „Поэтому лучше собрать небольшую компанию, с которой вы, например, поедете за грибами-ягодами (, Seetõttu on parem kokku kutsuda väikest kamba, kellega te lähete...“).

Tšehhi

- Infinitiivsed ning kolmanda pöörde verbivormid:
  - „До пражского аэропорта все-таки могут провести метро “ (Praha lennujaamani saavad ikka metrood läbi viia);
  - „Чехия разрешила гражданам выезжать из страны по ряду причин “ (Tšehhi Vabariik lubas kodanikel lahkuda riigist mitmel põhjusel“).

Süntaks

Eesti

- Kasutatakse keerulisi kaheosalisi lauseid, aga ka lühikesi, mittetäielikuid, kõnekeele lähedaseid konstruktsioone;
- Artiklite pealkirjad: keerulisemad laused, mille osad on ühendatud teineteisega kooloni abil: „*Маски: носить или не носить?*“ („Maskid: kas kanda või mitte kanda?“).

Tšehhi

- Kasutatakse keerulisi kaheosalisi lauseid;
- Artiklite pealkirjad: sõnastatakse tavaliselt lihtsate, üheosaliste, nimetavate lausete kujul, enamasti puudub neil igasugune ekspresiivus: „*Липно – чешское море*“ („Lipno - Tšehhi meri“).

Süntaks: Invariantne sõnade järjestus

- *„Полиция увеличила на улицах количество патрулей некоторое время назад, чтобы проследить, что люди не собираются большими компаниями, и в случае необходимости вмешаться и попросить разойтись“.*
- Seesama lause eestikeelses Postimehes: *„Politsei suurendas oma patrullide hulka tänavatel juba mõnda aega tagasi eesmärgiga jälgida, et inimesed ei koguneks suurtesse punktidesse, ning vajaduse korral sekkuda ja paluda laiali minna“.*

Vead

- Õigekeelsus-, grammatilised, leksikaalsed ning leksiko-stilistilised vead.

Näide: „Существует достаточный потенциал отбора проб в транзитных точках, а также дома, чтобы обеспечить качественный и своевременный отбор как от ориентированных на семью, так и от передовых компаний и людей из проекта мониторинга“.

Lause eestikeelsest Postimehest: „Läbisõidupunktides ja ka kodus proovi võtmiseks on olemas piisav võimekus, et tagada kvaliteetne ja õigeaegne proovi võtmine nii perearstide poolt suunatud kui ka eesliini ettevõtetest ja seireprojektist tulnud inimestelt“.

Kokkuvõteks

Eestis: kanalite toimetuse kolleegium paneb lugejaskonda väljendama oma aktiivset kodanikku positsiooni; loob pidevalt lugejaskonnaga dialoogi;

Tšehhis: Toimetuse kolleegium teavitab lugejat peamistest uudistest.

Väljaannete peamine sarnasus: Riigikeele mõju venekeelsetele tekstidele.

Väljaannete peamine erinevus: Eesti venekeelne meedia on kallutatud peamiselt kõnekeele suunas, Tšehhi venekeelne meedia enamasti aga ametliku-ärilise stiili suunas.

TARTU ÜLIKOOL

Aitäh kuulamast!

unitartu

tartuylikool

